

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 71 0 П 258452 21 Рев
Бања Лука, 09.03.2022. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Тице, као предсједника вијећа, Тање Бундало и Горјане Попадић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља S.b. d.d. ВиН, С., кога заступа пуномоћник Д.Х., адвокат из Б., против тужене А.Г. К. из Б.Л., коју заступа пуномоћник В.Л., адвокат из Б.Л., ради исплате дуга, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 258452 20 Гж од 24.11.2020. године, на сједници вијећа одржаној дана 09.03.2022. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се усваја, пресуда Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 258452 20 Гж од 24.11.2020. године преиначава тако што се жалба тужене одбија и пресуда Основног суда у Бањој Луци број 71 0 П 258452 17 П од 07.02.2020. године потврђује.

Захтјев тужене за накнаду трошкова ревизионог поступка, на име састава одговора на ревизију у износу од 1.316, 25 КМ, се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бањој Луци број 71 0 П 258452 17 П од 07.02.2020. године, која је исправљена рјешењем Основног суда у Бањој Луци број 71 0 П 258452 17 П од 02.03.2020. године, дјелимично је усвојен тужбени захтјев тужитеља, те је тужена обавезана да тужитељу исплати и то:

-на име главног дуга износ од 36.473,13 КМ, са законском затезном каматом почев од 25.01.2019. године па до исплате;

-на име редовне камате износ од 2.343,58 КМ, обрачунате за период од 02.12.2011. године па до 10.02.2014. године, са законском затезном каматом почев од 25.01.2019. године па до исплате;

-на име законске затезне камате износ од 23.572,12 КМ, обрачунате за период од 02.12.2011. године до 24.01.2019. године (став 1. изреке). Одбијен је као неоснован захтјев тужитеља за исплату законске затезне камате на главни дуг за период од 18.08.2015. године па до 24.01.2019. године (став 2. изреке), док је пропуштено да се преко досуђеног износа од 23.572,12 КМ до траженог од 25.478,60 КМ, одбије захтјев за плаћање обрачунате законске затезне камате. Обавезана је тужена да тужитељу надокнади трошкове поступка у укупном износу од 3.222,00 КМ, док је преко досуђеног износа захтјев тужитеља за накнаду трошкова поступка одбијен као неоснован (став 3. изреке). Одбијен је као неоснован захтјев тужене за накнаду трошкова поступка (став 4. изреке).

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 258452 20 Гж од 24.11.2020. године, жалба тужене је усвојена и првостепена пресуда, у досуђујућем дијелу одлуке о главној ствари (став 1. изреке првостепене пресуде) и дијелу одлуке о трошковима парничног поступка (дио става 3. и став 4. изреке првостепене пресуде), преиначена тако што је одбијен тужбени захтјев тужитеља, као и захтјев за накнаду трошкова поступка, а тужитељ је обавезан да туженој надокнади трошкове поступка у износу од 3.760,00 КМ. Тужитељ је обавезан да туженој надокнади трошкове састава жалбе у износу од 1.316,25 КМ.

Изјављеном ревизијом другостепену пресуду побија тужитељ, због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, са приједлогом да се побијана пресуда преиначи, или да се иста укине и предмет врати другостепеном суду на поновно суђење.

У одговору на ревизију тужена предлаже да се изјављена ревизија одбије као неоснована.

Ревизија је основана.

Предмет спора у овој парници је захтјев тужитеља да се тужена обавезе да му, из основа кредита, исплати: главни дуг у износу од 36.473,13 КМ, са законском затезном каматом почев од 18.08.2015. године; редовну камату у износу од 2.473,13 КМ; те обрачунату законску затезну камату на износ главног дуга за период 02.12.2011. године до 24.01.2019. године у износу од 25.478,60 КМ. Предметни поступак је покренут приједлогом за извршење на темељу мјенице као вјеродостојне исправе, те је рјешењем о извршењу првостепеног суда дозвољено извршење. Након што је на рјешење о извршењу изјављен приговор, извршење је одгођено и поступак је настављен као по тужби, те се на припремном рочишту тужитељ изјаснио да захтјев за исплату дуга темељи на уговору о кредиту који је закључио са туженом.

Одлучујући о наведеном захтјеву тужитеља, на темељу изведених доказа, првостепени суд је утврдио: да је дана 02.12.2011. године између тужитеља (као даваоца кредита) и тужене (као корисника кредита), те С.К. (као судужника), закључен уговор о дугорочном ненамјенском кредиту број 547416, по којем је тужитељ одобрио туженој ненамјенски кредит у износу од 40.000,00 КМ, уз редовну каматну стопу од 8,8% фиксно на годишњем нивоу; да је тим уговором уговорено да корисник кредита на све доспјеле а неизмирене обавезе по основу уговора (накнаде, главница, камате) је обавезан платити увећану уговорену камату (камата по доспијећу) по стопи која је за 6 процентних поена, на годишњем нивоу, већа од редовне камате (члан 7. уговора); да је уговорена обавеза корисника кредита да добијени кредит отплати у 120 мјесечних рата према динамици утврђеној планом отплате који је саставни дио уговора при чему ануитет доспијева 05. у мјесецу; да је уговорено да тужитељ може прогласити кредит доспјелим у цијелости и прије уговореног рока доспијећа, ако тужена падне у доцњу са испуњењем било које новчане обавезе из уговора дуже од 30 календарских дана; да се даном доспијећа сматра дан када је тужитељ препорученом поштом упутио писмену обавијест о проглашењу доспијећа туженој (члан 25. уговора); да је за рјешавање спорова насталих по уговору уговорена надлежност суда према сједишту даваоца кредита уколико законом није предвиђена искључива надлежност другог суда (члан 33. уговора); да је тужена издала мјеницу број ... од 02.12.2011. године са овјером број ... од 31.03.2017. године у С., да је

иста доспјела 17.08.2015. године на износ од 48.223,37 КМ, да садржи клаузулу без протеста, да је тужена исту потписала као издавалац мјенице (трасант), те да је тужена означена као трасат и да је мјеницу акцептирала стављањем свог потписа на лице мјенице; да је према садржају мјеничног овлаштења од 02.12.2011. године тужена (као мјенични дужник) изјавила да тужиоцу (као мјеничном повјериоцу) предала једну бјанко мјеницу серијског броја ... ради обезбјеђења плаћања своје обавезе из уговора; да је тужитељ обавјештењем о проглашењу пријевременог доспијећа број ... од 10.02.2014. године обавијестио тужену да је, због њезиног неизмирења обавезе из уговора ни након опомене пред проглашење цјелокупног дуга доспјелим прије времена, цјелокупно потраживање по предметном кредиту проглашено доспјелим са даном 10.02.2014. године у износу од 39.094,55 КМ и да је наведеним обавјештењем тужитељ позвао тужену да у року од 20 дана измири наведени дуг; да је према налазу и мишљењу вјештака Д.П. од 28.01.2019. године тужитељ туженој по основу уговора о кредиту одобрио кредит у износу од 40.000,00 КМ, да је тужена до дана 04.04.2017. године (дан подношења суду приједлога за извршење) отплатила укупан износ од 8.068,98 КМ од чега износ од 3.611,15 КМ на име главнице, износ од 4.418,64 КМ на име редовне камате, износ од 39,19 КМ на име законске затезне камате, да је дуг тужене према тужитељу на дан 18.08.2015. године (дан подношења суду мјенице на протест) износио укупно 46.321,90 КМ од чега се износ од 36.473,13 КМ односио на главницу, износ од 2.343,58 КМ на редовну камату и износ од 7.505,19 КМ на затезну камату; да је на дан сачињавања налаза и мишљења вјештака дуг тужене према тужитељу 62.388,83 КМ, од чега се износ од 36.473,13 КМ односи на главницу, износ од 2.343,58 КМ се односи на редовну камату и износ од 23.572,12 КМ се односи на законску затезну камату.

Имајући у виду да су парничне странке, правно и физичко лице, а да је сагласно одредби члана 30. тачка б) алинеја 1) Закона о судовима Републике Српске („Службени гласник Републике Српске”, број: 37/12, 44/15 и 100/17) основни суд надлежан да у првом степену суди у грађанским споровима, првостепени суд је закључио да не постоји стварна надлежност окружног привредног суда, па да није основан приговор стварне ненадлежности Основног суда. Како тужена у одговору на тужбу није истакла приговор мјесне ненадлежности, а како се тај приговор у каснијем току поступка не може истицати сагласно одредби члана 19. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 - даље: ЗПП), првостепени суд је закључио да је неоснован и приговор мјесне надлежности првостепеног суда. Полазећи од утврђења да је предмет тужбе захтјев за исплату дуга по основу уговора о кредиту који је раскинут 10.02.2014. године због неиспуњења уговорне обавезе од стране тужене, а чиме је доспјело предметно потраживање тужитеља, да је поступак у овој правној ствари покренут приједлогом за извршење који је суду поднесен дана 04.04.2017. године, те је по изјављеном приговору на рјешење о извршењу поступак настављен као по тужби, првостепени суд је закључио да није основан истакнути приговор застарјелости потраживања тужитеља имајући у виду одредбу члана 371. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 и („Службени гласник Републике Српске“ број: 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04 – у даљем тексту: ЗОО), која прописује десетогодишњи рок застарјелости. Налазећи утврђеним да је постојање и висину главног дуга у износу од 36.473,13 КМ тужитељ доказао актом о стању дуга од 17.08.2015. године, те налазом и мишљењем вјештака Д.П. од 28.01.2019. године, првостепени суд је обавезао тужену да тужитељу на име главног дуга исплати износ од 36.473,13 КМ. Надаље, првостепени суд је обавезао тужену да тужитељу, на име редовне (уговорене) камате, исплати износ од 2.343,58 КМ који се односи на период од 02.12.2011. године (дан закључења уговора) па до 10.02.2014. године (дан раскида уговора). Полазећи од

утврђења да је моментом раскида уговора цјелокупни дуг тужене доспио на наплату, првостепени суд је закључио да је даље престала тећи уговорена камата, па како је тужена као дужник закаснила са испуњењем новчане обавезе да поред главнице сагласно одредби члана 277. став 1. ЗОО, дугује и законску затезну камату обрачунату за период од 02.12.2011. године (дан закључења уговора) до 24.01.2019. године (дан израде налаза и мишљења вјештака) у износу од 23.572,12 КМ, те је обавезао тужену да тужитељу исплати законску затезну камату на утврђени износ главног дуга од 36.473,13 КМ почев од 25.01.2019. године па до исплате и да плати законску затезну камату на обрачунати износ уговорене камате у износу од 2.343,58 КМ почев од 25.01.2019. године па до исплате, док је одбио захтјев тужитеља за плаћање законске затезне камате на износ главног дуга за период 18.08.2015. године па до 24.01.2019. године.

Одлучујући о жалби тужене, другостепени суд је прихватио чињенична утврђења првостепеног суда, па тако и утврђење да је предметни уговор о кредиту раскинут дана 10.02.2014. године. Међутим, за разлику од првостепеног суда, другостепени суд, имајући у виду да је тужена преузела обавезу да кредит исплати у мјесечним анuitетима, налази да се ради о повременим потраживањима која застарјевају у законском року од три године из одредбе члана 372. ЗОО и да је првостепени суд о приговору застаре погрешно одлучио примјеном одредбе члана 371. ЗОО. Сагласно том ставу, рачунајући трогодишњи застарни рок од дана раскида уговора (10.02.2014. године) до 26.04.2018. године (када је по другостепеном суду дошло до преиначења тужбе), другостепени суд закључује да је тужба тужитеља поднесена по протеклу законског рока из одредбе члана 372. ЗОО и да је тиме основан приговор застарјелости потраживања. Слиједом тога, позивом на одредбу члана 360. став 1. ЗОО, другостепени суд је жалбу тужене усвојио и првостепену пресуду преиначио тако што је захтјев тужитеља у цјелости одбио.

Ревизионим наводима тужитељ основано истиче да је побијана пресуда заснована на неправилној примјени материјалног права.

Према утврђењу нижестепених судова, између странака је закључен уговор о дугорочном ненамјенском кредиту, по којем је тужитељ одобрио туженој ненамјенски кредит у износу од 40.000,00 КМ, уз редовну каматну стопу од 8,8% фиксно на годишњем нивоу. Одредбом члана 14. уговора уговорено је враћање кредита у уговореном року и на уговорен начин, анuitетски према динамици утврђеној Планом отплате, који чини саставни дио уговора. Према подацима из налаза вјештака економске струке тужена је до покретања предметног поступка (04.04.2017. године) отплатила 8.068,98 КМ, а на дан сачињавања налаза (24.01.2019. године) дуг износи 36.473,13 КМ на име главнице, 2.343,58 КМ на име редовне (уговорене) камате и 23.572,12 КМ на име обрачунате доспјеле затезне камате.

Захтјев тужитеља за исплату дуга по наведеном кредиту има упориште у одредбама члана 124. и 1065. ЗОО, у вези са одредбом члана 1088. истог закона. Тужитељ је предметни поступак покренуо ради наплате дуга, па чињеница да се као правни основ за наведено првобитно позивао на мјеницу, а у поднеску од 26.04.2018. године је одредио да исплату тражи по основу закљученог уговора о кредиту, не значи да је дошло до преиначења тужбе, како то неправилно закључује другостепени суд. Тужена је потраживање тужитеља оспорила тако што је истакла приговор застаре потраживања.

Према одредби члана 361. став 1. ЗОО, застарјелост почиње тећи првог дана послије дана када је повјерилац имао право да захтијева испуњење обавезе, ако законом

за поједине случајеве није што друго прописано, а наступа када истекне последњи дан законом одређеног времена (члан 362. ЗОО). Одредбом члана 371. ЗОО прописан је општи застарни рок од десет година, ако законом није одређен неки други рок застарјелости. Рок застаре за потраживања повремених давања која доспијевају годишње или у краћим одређеним размацама времена (повремена потраживања), било да се ради о споредним повременим потраживањима као што је потраживање камата, било да се ради о таквим повременим потраживањима у којима се исцрпљује само право, посебно је одређен и таква потраживања застарјевају за три године од доспјелости сваког појединог давања, како прописује одредба члана 372. став 1. ЗОО, а исто важи и за ануитете којима се у једнаким унапријед одређеним повременим износима отплаћује главница (став 2. истог члана). Само право из кога проистичу повремена потраживања, према одредби члан 373. став 1. ЗОО, застарјева за пет година рачунајући од доспјелости најстаријег неиспуњеног потраживања, последице којег дужник није вршио давања, а према ставу 2. овог члана, када застари право из кога проистичу повремена потраживања повјерилац губи право не само да захтијева будућа повремена давања, него и повремена давања која су доспјела прије ове застарјелости.

Када је у питању конкретни спорни однос, несумњиво је да је уговорено ануитетно враћање кредита (у једнаким унапред одређеним износима којима се плаћа и главница и камата). Тужена није редовно вршила плаћање доспјелих ануитета и тужитељ је искористио своје право (одредба члана 25. став 1. тачка 1. уговора) тако што је предметни уговор раскинуо са даном 10.02.2014. године. Са тим даном цјелокупно потраживање тужитеља је доспјело на наплату и тужитељ је стекао право да тражи исплату цјелог дуга одједном, док је тужена изгубила погодност да кредит отплаћује у ратама (ануитетима). У наведеној ситуацији, када је уговор о кредиту раскинут због неплаћања односно неуредног плаћања ануитета, потраживање даваоца кредита, које се односи на враћање цјелокупног дуга на име неисплаћеног износа кредита, застарјева у року из члана 371. ЗОО. Такво правно схватање је заузео овај ревизиони суд (број: 118-0-СуI-21-000 144) на сједници Грађанског одјељења одржаној дана 23.09.20221. године.

Према томе, у побијаној пресуди је погрешно примјењено материјално право (одредба члана 372. ЗОО), док првостепени суд није погријешио када је о приговору застаре одлучио примјеном одредбе члана 371. ЗОО и када је закључио да од дана раскида уговора (10.02.2014. године) до покретања предметног поступка (04.04.2017. године) није прошао десетогодишњи рок прописан наведеном законском одредбом. Првостепени суд је правилно одлучио и о приговору стварне и мјесне ненадлежности суда, са образложењем које у свему прихватио и овај суд, док је висину потраживања тужитеља правилно утврдио на темељу података из налаза вјештака економске струке, те је дао правилне разлоге у погледу досуде уговорене и затезне камате, које прихватио и овај суд.

Из датих разлога, примјеном одредбе члана 250. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Како је на описани начин овај ревизиони суд преиначио побијану пресуду, сагласно одредбама члана 397. став 2. и 386. став 1. ЗПП, одлучено је о трошковима поступка, тако што је тужена у обавези да тужитељу надокнади трошкове поступка одређене првостепеном пресудом. Тужена није обавезана на плаћање трошкова ревизионог поступка, јер тужитељ у ревизији није ставио захтјев за накнаду ових трошкова.

Захтјев тужене за накнаду трошкова ревизионог поступка, на име састава одговора на ревизију у износу од 1.316, 25 КМ, је одбијен, јер је тужена у цјелости изгубила овај спор, те сагласно одредби члана 386. ЗПП нема право на накнаду трошкова од противне стране, па тако ни на трошкове састава одговора на ревизију.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

За тачност отправака овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић